

Navlebrok

Af Dyrlæge Charlotte R. Friis
Sakset fra SUA nyt december 2002

Hernia umbilicalis er det fien ord for navlebrok. Hernia betyder brok og umbilicalis betyder navle. Der findes mange former for brok hos både dyr og emnesker; nogle indvendigt andre udvendigt og dermed synlige.

Navlebrok er tilsyneladende ved at blive et stigende problæem indenfor katte, hvorfor jeg er blevet bedt om at skrive et par ord om emnet.

Et brok er en abnorm fremtræden af et organ eller dele heraf gennem væggen i en legemshule oftest i bughulen. Brokindholdet er omgivet af en udposning af bughinden som kaldes broksækken. Åbeningen i bugen kaldes brokporten. Den dannes af brokringen. Denne er oftest mget smallere end broksæk- kens radius.

Som navnet antyder befinder navlebrokket sig ved navlen. Her er sket en forkert lukning enten som følge af traume eller en medfødt fejl.

I de tidlige stadier af fosterets udvikling befinder indvoldnen sif delvist i navlestrengen, idet tarmen vokser relativt hurtigt på dette

tidspunkt i forhold til resten af af fosteret. Med fosterets udvikling lukkes kropsvæggene og navlen trækker sig sammen som en ring. Herved tvinges indvoldene tilbage og ind o fosterets krop, hvor de retteligt hører hjemme. Hvis denne proces af en eller anden grund ikke sker korrekt opstår et navlebrok af større eller mindre omfang.

Det ekstreme brok findes, hvor sammentrækningen af navlestrengsringen ikke sker. Her fødes et foster med tarmene liggende i navlestrengen. Killingen har haft det fint og er vokset helt normalt i moders liv, hvor det ikke gør noget, at tarmene ikke er placeret i kroppen.

Når moderkatten bider navlestrengen over vil tarmene komme til syne og vælte ud af fosteret. Dette er en meget ubehagelig oplevelse, og der er ikke andet at gøre end at aflive killingen med det samme. Idet den selvfølgelig ikke kan leve med denne tilstand. Operation vil aldrig komme på tale ud fra etiske grunde.

Ved de mere moderate former for brok opdages tilstanden evt. først flere uger efter fødslen. Der er en svaghed i navleringend muskulatur, der tillader udslip af indhold, men huden er intakt, så der vil blot føles en blød eftergivelig pose. Indersiden ad broksækken er som beskrevet ovenfor dækket med bughinden, hvorfor broksækken

kan beskrives som en forlængelse af mavehuden. Genen er, at huden er eftergivelig og vil strække sig, medens navleringen er forholdsvis ueftergivelig og bibeholder sin oprindelige størrelse.

Oftest er der kun tarmkrøs i broksækken, men ved større brok vil også tarmslynger befinde sig i sækken.

Der tales om reversible og irreversible brok. Et reversibelt brok kan skubbes frem og tilbage. Man kan altså ved et let pres på brok sækken tømme dens indhold ind i kroppen på dyret. Krøs og evt. tarmsmitter frem og tilbage, hvilket udgør en risiko for tarmslyng. Hvis der kommer for meget indhold ned i broksækken, eller hvis tarmen i broksækken bevæger sig kraftigt, kan der ske en delvis afsnøring af blodforsyningen til organerne. Idet arterier, der fører blodet væk fra organerne er stærkere end venerne, der fører blodet væk fra organerne, vil blodet ophobes i de indeklemte organer, der bevirker en yderligere opsvulming og der med en yderligere afklemning af blodforsyningen. Dyret bliver alvorligt syg og vil formentlig dø uden hurtigt indsættende behandling og operation. I det irreversible brok er brokindholdet vokset fats til bughinden og broksækken, hvorfor det ikke kan skubbes ind i kroppen på dyret.

Her er risikoen for afklemning af blodforsyningen meget lille. Idet organerne er "låst" i en fast position.

Langt de fleste brok hos kate er reeltivt små og vil blot indeholde lidt tarmkrøs. Ved killingernes leg kan der let ske en lille skade ved navlen, der bevirker en ganske lille blødning, som ejeren aldrig opdager. Blødningen er nok til at få brokindholdet til at vokse fats efterladende en ganske lille bule og ingen gener.

Hvornår skal der gribes ind?, er det naturligespørgsmål. Hertil er der lige så mange svar, som der er dyrlæger.

Jeg plejer at atge det ganske roligt, når brokporten ikke tillader indpresning af en lillefinger. Her vil der som regel kun ske den ovenfor beskrevne samenvoksning med tiden. Større brok, der tillader indpresning (ganske forsigtigt selvfølgelig) af en fingerspids i brokporten, skal der holdes nøje øje med. Ejeren får at vide, at farven og størrelsen af brokket skal overvåges, og at der skal søges dyrlæge med samme, hvis huden omkring brokket bliver rød og/eller om, hvis brokket vokser eller katten pludselig bliver syg. Når killingen er blevet ældre 4-6 måneder vil operation anbefales, hvis ikke brokket har sat sig fast.

Tilsyneladende ses et stigende antal broktilfælde hos abyssinere og Maine Coon. Måske er der blevet avlet på brokkatte, så disse giver lidelsen videre.

Litteraturen beskriver en gentisk disposition for brok hos katte.

Hos svin og hest er det slået fast at brok er en arvelig lidelse.

Hos kreaturer er lidelsen undersøgt hos Holsteinkvæg (sortbrogede). Deter fundet at brok formntlig nedarves dominant med variable genneslagskraft. Brok her kan også skyldes en eller flere par ressisive gener med lav frekvens.

Hos hunde er det fundet at navlebrok nedarves ressisivt hos Cocker Spaniel og Bull terrier. I klinikken var der ingen tvivl om, at Tibetansk Spaniel havde et stort problem med brok. Her er det undtagelsen, hvis der kom en hvalp ind uden brok.

Der er således grund til at råbe vagt i gevær, selv om arvegangen ikke krndes.

Katte med brok bør ikke bruges i avlen. Dette gælder både han- og hunkatte.

Hos hunkatte er der endvidre er risiko ved drægtighed, idet brokkan vokse ved den øgedede belastning af killingernes vægt samt

under fødslen, hvor der presses voldsomt.

Om arvegangen er fatsslået endnu ved jeg ikke, men ud fra kendskab til de øvrige dyrearter kan der ikke være tvivl om, at navlebrok er arveligt.

Derfor: Ingen avl med katte der selv har brok eller har givet killinger me navlebrok. Formentlig er arvegangen ressisiv (om ikke andet så for at besværliggøre udryddelsen af defekten).